

KLASSEKAMPEN

KORONA- MILLIARDENE

**METODERAPPORT
SKUP 2021**

KORONAMILLIARDENE

Norge stengte ned 12. mars 2020. Elleve måneder senere hadde staten betalt næringslivet og kulturlivet om lag 10 milliarder kroner i koronastøtte. Klassekampen har fulgt pengene. Gjennom objektorientert programmering og analyser av store datasett har Klassekampen dokumentert at noen få mektige eiere og store konserner satt igjen som de store vinnerne i kampen om koronamilliardene.

INNSENDERE:

Håvard Yttredal (tlf: 92422875)

Magnus Lysberg (tlf: 94366089)

Mari B. Vollan (tlf: 99773940)

TAKK TIL:

Simen Tallaksen, Lars Unar Larsen Vegstein, Magne Mellem Enoksen, Christopher Olsson og Knut Gjerset Olsen.

PUBLISERING:

Fra tirsdag 2. februar 2021 og jevnlig fram til 5. mars. I etterkant har vi laget annen journalistikk om koronastøtten, som har dratt veksler på resultatene av prosjektet. I sum har 15 artikler stått på trykk i nyhetsseksjonen og kulturseksjonen av Klassekampens papiravis. De er også samlet digitalt på Klassekampens nettside: <https://klassekampen.no/samling/krisestotte>.

KONTAKTPERSONER:

Håvard Yttredal (tlf: 92422875)

REDAKSJON:

Klassekampen

Postboks 9257 Grønland

0134 Oslo

Innsenderne står inne for juridiske og etiske vurderinger og formuleringer i metoderapporten. Innholdet er avklart med Klassekampens ansvarlige redaktør.

INNHold

1. Innledning	side 4
2. Organisering av arbeidet	side 4
3. Utvikling av hypoteser og problemstillinger	side 5
4. Utvikling av metode.....	side 6
4.1 Programmeringsspråket Python	side 6
4.2 Biblioteket Pandas	side 6
5. Første fase: Utbytte, skatt og motstand	side 7
5.1 Utbyttefesten	side 7
5.2 Color Line og skatten - en tilleggsproblemstilling	side 7
5.3 Motstand – holdt forståelsen vår av skatt og finans vann? ..	side 8
6. Andre fase: Kartlegging av selskap og konserntilhørighet	side 9
6.1 De kompliserte konsernene	side 9
6.2 Krise! Datakrasj!	side 12
6.3 Konsernene som vant	side 12
6.4 Statsministerens påstand om arbeidsplasser og støtte	side 13
6.5 Promillen som fikk mest	side 14
6.6 Reddet kapitalen, ikke arbeidsplassene	side 15
7. Tredje fase: Fest i festivalen – kulturlivets korona	side 16
7.1 Jakten på to milliarder kroner	side 16
7.2 Festivalfest – koronastøtte ga rekordoverskudd	side 17
8. Kildekritikk – kan vi stole på tallene?	side 18
9. Konsekvenser og etterspill	side 20
Artikkelliste	side 21

1. INNLEDNING

12. mars 2020 stengte Norge ned. Næringslivet og kulturlivet ble utsatt for «de sterkeste og mest inngripende tiltakene vi har hatt i Norge i fredstid», som statsminister Erna Solberg sa under pressekonferansen. Kravene om kompensasjon lot ikke vente på seg, og utsiktene til konkursbølge og eksplosiv vekst i arbeidsledighet medførte stor politisk støtte til en omfattende redningsaksjon. Målet var å redde arbeidsplasser og livsverk i møte med krisen.

Bedrifter kunne søke om økonomisk kompensasjon fra 18. april 2020. Seks dager senere lanserte Skatteetaten, som forvaltet ordningen, en omfattende innsynsløsning som skulle gi offentligheten innblikk i hvor pengene endte. Brønnøysundregistrene fulgte opp da de overtok ordningen. Løsningene ga mulighet til å trekke ut alle utbetalinger og behandle dem maskinelt. Potensialet for datajournalistikk var åpenbart.

Spørsmålet ga seg selv: Hvor endte pengene opp?

2. ORGANISERING AV ARBEIDET

Redaksjonen hadde et sterkt ønske om å følge pengene for å undersøke hvem som ble sittende igjen som vinnerne og hvorvidt støtteordningen faktisk reddet arbeidsplasser. I slutten av januar 2021 fikk journalist Magnus Lysberg i Innenriksavdelingen bruke arbeidstid på å lære seg programmeringsspråket Pandas for å kunne grave i saken. Håvard Yttredal, som allerede hadde en del erfaring med programmering i Python, trådte inn som hans vikar. Da Magnus kom tilbake, ble Håvard i redaksjonen, og de to jobbet i tospann på dette prosjektet. Nyhetssjef Simen Tallaksen var reportasjeleder.

Prosjektet begynte i slutten av januar og pågikk fram til begynnelsen av mars 2021.

3: UTVIKLING AV HYPOTESER OG PROBLEMSTILLINGER

Til tross for unison støtte til kompensasjonsordningen blant politikerne, var det andre miljøer som hadde begynt å murre. Fagøkonomene kritiserte ordningen med en sjelden samstemthet. Fra BI, NHH og Universitetet i Chicago til det tradisjonelt ganske røde Universitetet i Oslo kom det ene angrepet etter det andre. Kapitaleiere blir rike på å ta risiko, og en pandemi som fører til at driften må midlertidig opphøre, er en slik risiko, mente de. Da skal ikke fellesskapet ta støyten, var [hovedbudskapet](#).¹

Dessuten tydet mye på at en stor del av støtten gikk til store konserner. Dette, [mente økonomer som Ole-Andreas Næss, Torfinn Harding og Magne Mogstad](#), er bedrifter som kan hente penger på andre måter: på børs gjennom en aksjeemisjon eller obligasjonsutstedelse, ved banklån med eller uten statsgaranti eller ved at eierne i enkelte tilfeller kunne skyte inn penger selv.² For disse bedriftene ville ikke en kompensasjonsordning bidra til å bevare arbeidsplasser, mente Kalle Moene, men til å bevare eierstrukturene og i alle tilfeller til at de eksisterende [eierne kommer bedre ut av det enn de ellers ville](#).³

På dette tidspunktet gikk også debatten om utbytte. Politisk var et potensielt utbytteforbud svært brennbart. Vi ville derfor se om vi fant eksempler på at det var betalt ut utbytte fra selskaper som mottok støtte.

Vi bet oss merke i at økonomene virket enige om at store konserner som på sikt var drivverdige, ville klart seg uten støtte fra staten. Vår hypotese var at de store konsernene fikk uforholdsmessig mye støtte. Dette baserte vi på en antagelse om at de store konsernene driver mer kapitalintensiv virksomhet enn for eksempel frisører, altså at en større andel av omsetningen kan tilskrives maskiner og bygg enn i mindre selskaper, som gjerne er etablert rundt eierens egen yrkesutøvelse. Vi satt dessuten igjen med spørsmålet om hvem som ble tilgodesett av ordningen og i hvilken grad det kunne sies å være rettmessig.

Innledningsvis satt vi dermed med tre overordna spørsmål, som ble våre første problemstillinger:

1. Hvor utbredt var det at selskaper delte ut utbytte samtidig som de mottok støtte?
2. Hvor mye av den samla støtten gikk til de største selskapene? Vår hypotese var at de største mottakerne fikk en stor del av støtten, siden de kunne søke på flere nivåer i konsernet og dessuten drev mer kapitalintensivt enn andre.
3. Hvilke enkeltpersoner ble tilgodesett av ordningen?

Dersom vår hypotese stemte, antok vi at noen av Norges største kapitaleiere ville være å finne på listen. Vi regnet også med at vi ville finne store børsnoterte selskaper.

¹ For eksempel finansministerens innspillsmøte om videre krisetiltak og økonomisk politikk (Regjeringen.no, 26. januar 2021)

² Det er ingen skam å snu, Sanner (Kronikk i VG, 11. februar 2021)

³ – Regjeringen har gjort en grov feil og gitt bort enorme beløp til de store selskapene (Dagsavisen, 4. februar 2021)

4: UTVIKLING AV METODE

Det vi i utgangspunktet hadde å basere oss på, var store og ganske ugjennomtrengelige datasett vi hentet inn fra Brønnøysundregistrene og fra Skatteetaten. En manuell gjennomgang av disse tallene ville ikke la seg gjøre, siden utdelingene utgjorde titusenvise av rader. Dersom vi begrenset oss til å undersøke støtte for enkeltselskaper, ville vi kunne lage en sammenstilling ved å bearbeide det ene datasettet slik at det fikk samme format som det andre. Deretter kunne vi brukt en pivottabell for å finne summene.

Dette ville imidlertid tilsløre de reelle forskjellene i støttenivå, siden støtte som gikk til ett og samme konsern ville bli fordelt på flere selskaper. Den store metodiske utfordringen var dermed å klare samle støtten som hadde gått til enkeltselskaper, med egne organisasjonsnumre, opp på konsernnivå.

Vi skjønte at vi trengte tyngre skyts enn Excel for å ta fatt på oppgaven. Valget falt på programmeringsspråket Python.

4.1 PROGRAMMERINGSSPRÅKET PYTHON

Python er et såkalt høynivåspråk, som vil si at koden man skriver ligger forholdsvis nær engelsk og ganske langt unna nuller og enere. Dette kan gi relativt lang kjøretid, siden det blir lang avstand mellom det programmereren skriver og de faktiske instruksjonene datamaskinen får. Fordelen er at det går raskt å skrive kode i et høynivåspråk. I et journalistisk prosjekt skal koden som regel bare kjøres noen få ganger. Da er det hensiktsmessig å bruke Python og tåle noen få minutter ekstra i kjøretid fremfor å bruke ekstra timer, eller kanskje til og med dager, på å programmere i et mer effektivt språk.

4.2. BIBLIOTEKET PANDAS

Dessuten finnes det et bibliotek, en slags utvidelse, til Python. Dette heter Pandas. Pandas likner databasenspråket SQL i at det lar en gjøre databaselignende operasjoner, men med utgangspunkt i CSV-filer. CSV-filer er tabeller i tekstformat, hvor verdiene er separert med komma, semikolon, eller et annet skilletegn. Det så vi ville være nyttig, blant annet for å koble sammen ulike registre.

Vi brukte tid på å lære oss bruken av Pandas, og dette ble et bibliotek vi kunne bruke til å skape system i det store og nokså kaotiske datasettet.

5: FØRSTE FASE: UTBYTTE, SKATT OG MOTSTAND

5.1 UTBYTTEFESTEN

Det første vi bestemte oss for å undersøke, var selskapenes utdelinger av utbytte. Da ordningen ble lansert, ble venstresidas krav om utbytteforbud kontant avvist av regjeringen. Fra Brønnøysundregistrene fikk vi en liste over norske selskapers vedtatte utbytter i 2020. Disse dataene måtte så kobles med data om utbetalinger fra kompensasjonsordningen.

Kompensasjonsordningen for næringslivet ble opprinnelig administrert av Skatteetaten. Senere tok Brønnøysundregistrene over, og vi så derfor at vi trengte et skript som kunne kombinere de to listene og summere all støtte hvert enkelt selskap hadde fått.

Vi bestilte samtidig et datasett fra Brønnøysundregistrene over selskaper som hadde vedtatt å dele ut utbytte i 2020. Vi kombinerte datasettet fra Brønnøysundregistrene med datasettet over hvor mye hvert selskap totalt hadde fått tildelt. Resultatet var en oversikt over alle selskaper som både hadde fått utbetalinger gjennom kompensasjonsordningen og vedtatt å dele ut utbytte i det første kriseåret. Vi begrenset så utvalget til årsregnskap godkjent etter at nedstengningen startet.

Vår opprinnelige plan var å utarbeide en komplett oversikt over utbytter som var tatt ut av selskaper som mottok støtte. Dette lot seg ikke gjøre. Vi gjorde flere stikkprøver og fant ut at en stor andel selskaper hadde omgjort utbyttevedtakene sine. Disse omgjøringene var gjerne vedlegg til innsendte årsregnskap, men hadde ingen innvirkning på de strukturerte dataene fra Brønnøysundregistrene. Det eneste stedet vi kunne oppdage omgjøringene, var i de originale årsregnskapene som var sendt inn til Brønnøysund. Det var ikke praktisk gjennomførbart med den datamengden vi hadde, så vi justerte planen og brukte dataene for å lete etter enkeltteksempler.

En svakhet med denne metoden var at den kun inkluderte utbytter tatt ut i 2020. Utbytter i 2020 fastsettes som hovedregel på bakgrunn av årsregnskap fra 2019. Vi vurderte imidlertid at evne til å betale ut utbytte sa noe om selskapenes behov for å bli tilført likvide midler fra staten og at det dermed var relevant. Tematikken var dessuten allerede løftet politisk, med oppfordringer fra finansministeren om å utvise moderasjon i utbytte- og bonusutbetalinger så lenge man mottok støtte.

Selv om det ikke lot seg gjøre å lage en komplett oversikt, ble lista et effektivt verktøy for å finne eksempler på selskaper som mottok offentlig redningspakke med den ene hånda og samtidig betalte utbytte til eierne sine med den andre. Den første saken vår handlet om hvordan [Dyreparken i Kristiansand hadde delt ut utbytte til sitt svenske eierselskap samtidig som de mottok støtte](#).⁴ Jonas Gahr Støre og Hans Christian Gabrielsen mente utbytter gikk utover legitimiteten til kompensasjonsordningen i [en sak som sto på trykk 5. februar](#).⁵ Vi lagde også en rekke kultursaker, som vi vil komme tilbake til, om utbyttefest.

⁴ Stakk av med skatten (Klassekampen, 2. februar 2021)

⁵ Frykter at tilliten svekkes (Klassekampen, 5. februar 2021)

5.2 COLOR LINE OG SKATTEN – EN TILLEGGSPROBLEMSTILLING

Et par måneder før vi begynte å jobbe med kompensasjonsordningen, hadde skattelister blitt publisert. I arbeidet med dem, la vi merke til at noen av Norges rikeste betalte lite i skatt. Vi så potensial for å koble skattelister med kompensasjonsordningen. Dermed la vi til et fjerde spørsmål til vår problemstilling: Fantes det mottakere av støtte som ikke bidro til fellesskapet over skatteseddelen?

Det tydeligste eksempelet var en reder fra Ålesund. På dette tidspunktet hadde vi ennå ikke laget et skript som samlet støtte på konsernnivå, men vi hadde slått den sammen på selskapsnivå. Framgangsmåten ble derfor ganske manuell: Vi matet inn en liste over organisasjonsnumrene i Color Line-konsernet, og ut kom samla støtte.

Resultatet av denne lille avstikkeren, var [en sak om Olav Nils Sunde-kontrollerte selskaper sett opp mot rederens egen skatteregning](#).⁶

5.3 MOTSTAND – HOLDT FORSTÅElsen VÅR AV SKATT OG FINANS VANN?

Saken om Olav Nils Sundes selskaper møtte kraftig motstand, ikke minst fra andre medier. Tidligere E24-redaktør Gard Lene Michalsen langet ut mot Klassekampen på Twitter og i en nå slettet Facebook-post, mens Nettavisen-redaktør Gunnar Stavrum gikk til frontalangrep på saken i en kommentar med tittelen «Venstresiden jakter på de rike med vridde nyheter som dødelige våpen». Han hevdet at «denne saken og særlig forsida ville ganske sikkert blitt felt i PFU som brudd på 3.2 om fakta, bredde og balanse».

Kritikerne reagerte på at Klassekampen holdt Sundes personlige skatteregning opp mot støtten selskapene hadde fått. Kritikken gikk dels på at selskapene også burde vært inkludert, særlig siden de tilsynelatende betalte store millionbeløp hvert år. Vi måtte naturligvis ta kritikken på alvor, og granske nøye om det var hold i den.

Kritikerne viste til en skjermdump fra nettstedet proff.no. Denne ble også publisert i Nettavisen. Den var imidlertid misvisende. Det er forskjell på skatteregnskap og finansregnskap. Et vanlig årsregnskap er et finansregnskap, men det er skatteregnskapet som bestemmer hvor mye du må betale i skatt. For eksempel vil et framførbart underskudd ha utslag i skatteregnskapet, men det vil ikke påvirke nivået på skatten som utgiftsføres i årsregnskapet. Color Group er dessuten underlagt nettolønnsordningen for sjøfolk, noe som kompliserer bildet ytterligere. Den reelle skatteregningen til Color Group var altså ikke flere titalls millioner, men 257 kroner i 2019.

Kritikken mot avisens metode ble besvart i en kommentarartikkel i Klassekampen, skrevet av [nyhetssjef Simen Tallaksen](#).⁷

⁶ Fikk 260 mill. av staten (Klassekampen, 3. februar 2021)

⁷ Følg krisepengene (Klassekampen, 6. februar 2021)

6: ANDRE FASE: KARTLEGGING AV SELSKAP OG KONSERNTILHØRIGHET

6.1 DE KOMPLISERTE KONSERNENE

Vi hadde besvart vårt første spørsmål om utbytte og krisestøtte. Vi hadde også undersøkt tilleggsproblemstillingen om hvorvidt aktører som ikke betalte nevneverdig skatt var blant dem som gjorde krav på statens hjelp. De neste spørsmålene handlet om konserner, og var vanskeligere å besvare.

Utgangspunktet i kompensasjonsordningen var sånn: Store virksomheter kunne søke om støtte for konsernets morselskap i én periode, for så å søke for noen få underselskaper i den neste perioden. I vårt datasett lå hvert selskap for seg, med hvert sitt organisasjonsnummer. Dette gjaldt uavhengig av om de var enkeltstående selskaper, morselskap eller datterselskap i et konsern. Det betød at datasettet i utgangspunktet ikke fortalte oss hvor mye eksempelvis Petter Stordalens hotellkonsern i sum hadde mottatt.

For å komme til bunns i hvor pengene hadde havnet, trengte vi derfor et program som lot oss slå sammen støtten til selskaper som var del av samme konsern. Et eksempel illustrerer hvorfor vi mente dette var viktig: Mens Color Group, morselskapet i Color Line-konsernet, hadde mottatt rett under 38 millioner kroner da vi gjorde vår analyse, var totalen for alle selskaper under O.N. Sunde Holding AS 260 millioner kroner. O.N. Sunde Holding hadde ikke mottatt noe støtte direkte. Skulle vi vise hvor mye Sundes konsern i sum hadde fått, måtte vi med andre ord summere støtten til alle selskapene som hadde Sunde som eier. Med 35.070 støttemottakere i vår database, var det selvsagt utenkelig å gjøre det manuelt.

Norge har ikke noe register over reelle rettighetshavere. Det vi imidlertid har, er et aksjonærregister som lar oss spore eierskap innad i Norge, men det blir bare oppdatert en gang i året. For oss hadde det en praktisk konsekvens. Vi måtte sjekke svært mange selskapsstrukturer manuelt, som kontroll før publisering. Dette er et stort problem for datajournalistikk om næringslivet i Norge. Dekningen av koronastøtten, både i Klassekampen og i andre medier, viser tydelig behovet for et oppdatert og tilgjengelig eierskapsregister i Norge. [Stortinget vedtok i 2019 å opprette et slikt register](#).⁸ Det har ikke skjedd ennå. Ved hjelp av aksjonærregisteret kunne vi likevel rekonstruere konserner og samle støtte på konsernnivå.

Målet vårt nå, var å lage et dataskript som på en effektiv og sikker måte kartla eierskap og samlet støttebeløp fra alle selskaper på én felles eier.

Vi utarbeidet skriptet i tre steg:

- Vi utarbeidet et notat om hva vi ønsket at koden skulle gjøre.
- Vi tegnet såkalte klassediagrammer, som viser hvordan de ulike elementene i programmet relaterer seg til hverandre. For eksempel måtte hvert selskap inneholde en referanse til selskapet som eide det.
- Nå kunne vi lage koden.

Første steg for å kartlegge eierskap var å få tilsendt en kopi av aksjonærregisteret fra Skatteetaten. Vi knyttet dette registeret til datasettet, og skrev et skript som rekonstruerte konsernene ved hjelp av det som kalles en «rekursiv prosedyre»: Etter å ha lest inn de nødvendige dataene, identifiserte skriptet først selskapene som ikke hadde datterselskaper i Norge. Det fant deretter eierne til disse selskapene. Videre fant programmet eierne til eierne, så eierne til eiernes eiere, osv., helt til et morselskap var identifisert.

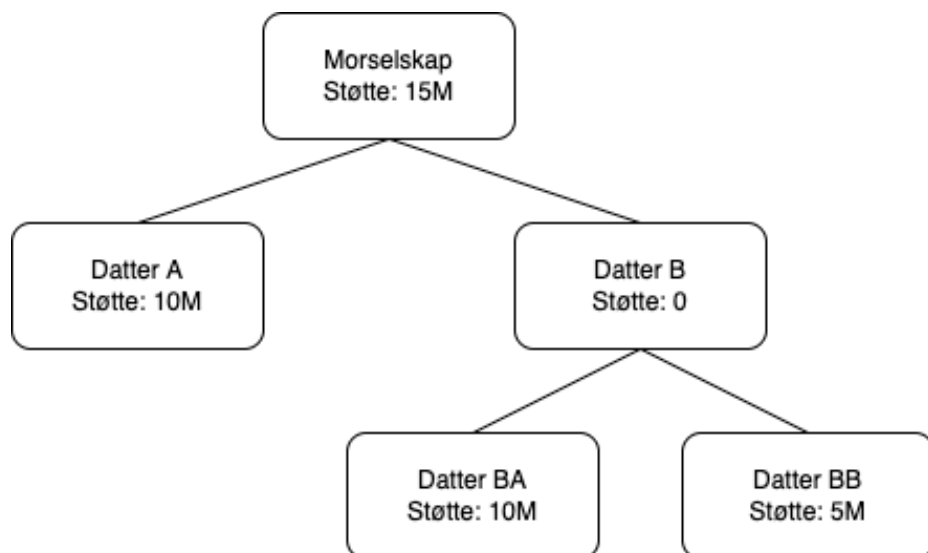
Trinn 1: Konsernstrukturen

Som figur 1 viser, kunne enkelte selskap i en konsernstruktur motta støtte mens andre ikke gjorde det. Alle selskapene, enten de mottok støtte eller ikke, måtte innplasseres i sin konsernstruktur for at vi skulle kunne kartlegge hvor mye hvert konsern hadde fått.

⁸ Lovens behandlingsprosess, Stortinget.no

For å fange opp alle tenkelige datterselskap i konsernene, var det nødvendig å lese hele aksjonærregisteret, om lag to millioner rader i alt, inn i datasettet. Ellers risikerte vi at selskaper som ikke hadde mottatt støtte, men som utgjorde en bro mellom et morselskap og et datterselskap som hadde mottatt støtte, ikke ble fanget opp. Det ville bryte lenka i konsernstrukturen.

Det finnes i hovedsak to definisjoner av et konsern. Vi valgte å bruke den skattemessige definisjonen, der morselskapet eier 90 prosent eller mer av hvert datterselskap heller enn 50 prosent. Planen var etter hvert å knytte konsernene til personene bak, og dette kunne lettere forsvares hvis vi brukte en grense på 90 prosent enn om vi brukte en på 50 prosent.

Figur 1: Dette tenkte konsernet viser hvorfor vi ikke kunne begrense oss til å opprette objekter kun for selskaper som mottok støtte. Hvis datter B ikke hadde vært en del av datasettet vårt, ville vi ikke kunnet se at BA og BB hører innunder morselskapet.

Det finnes i hovedsak to definisjoner av et konsern. Vi valgte å bruke den skattemessige definisjonen, der morselskapet eier 90 prosent eller mer av hvert datterselskap heller enn 50 prosent. Planen var etter hvert å knytte konsernene til personene bak, og dette kunne lettere forsvares hvis vi brukte en grense på 90 prosent enn om vi brukte en på 50 prosent.

Trinn 2: Den digitale modellen for selskapene

Vi rekonstruerte konsernene ved hjelp av objektorientert programmering. I dette tilfellet innebar det at hvert selskap ble betraktet som nettopp et selskap, med variabler som holdt orden på informasjonen vi trengte om det. For eksempel hadde hvert selskap en variabel «allSubsidiaries», hvor eierskap i alle direkte og indirekte eide datterselskaper lå lagret.

```

1  class Company :
2      def __init__(self, orgnr) :
3          self.orgnr = orgnr
4          self.name = None
5          self.parent = None
6          self.top = False
7          self.subsidiaries = []
8          self.allSubsidiaries = set()
9          self.support = 0
10         self.allSupport = 0
11         self.employees = 0
12         self.allEmployees = 0
13         self.brreg = False
14         self.employeeMnth = 0
15         self.allEmployeeMnth = 0
16         self.supportDivEmployeeMnth = 0
17         self.entries = 0
18
19     def __eq__(self, other) :
20         return self.orgnr == other.orgnr
21
22     def __str__(self) :
23         return f"{self.orgnr}, {self.parent}, {self.support}, {self.subsidiaries}\n"
  
```

Figur 2: Slik ser den digitale modellen for selskapene ut. Her ligger hvert selskaps egenskaper sortert (fra 3 til 17). Først ligger organisasjonsnummer og navn. Siden følger blant annet eier (linje 5), datterselskap (linje 7), indirekte datterselskap (8), samlet støttebeløp (10) og antall ansatte (11).

Trinn 3: Den rekursive prosedyren

Skript, koder og prosedyrer, som vist i Figur 2 og 3 her, ser for et utrent øye ut som et salig kaos. Det prosedyren i figur 3 gjør, er imidlertid helt avgjørende for vårt prosjekt: Vi ber her programmet om å flytte selskaper sammen. Programmet sorterer dem etter eierskap ved å flytte dem oppover i et hierarki, trinn for trinn.

```

63 def updateSupport(updateList) :
64     updateList = updateList
65     newUpdateList = set()
66
67     for company in updateList :
68         company.allSupport = company.support
69
70         if len(company.subsidiaries) != 0 :
71             for subsidiary in company.subsidiaries :
72
73                 company.allSupport += subsidiary.allSupport
74
75                 for subsubsidiary in subsidiary.allSubsidiaries :
76                     company.allSubsidiaries.add(subsubsidiary)
77
78             if company.parent == None or company.parent.orgnr == company.orgnr :
79                 company.top = True
80
81             else :
82                 newUpdateList.add(company.parent)
83
84     updateList = newUpdateList
85
86     if len(updateList) != 0:
87         updateSupport(updateList)

```

Figur 3: Slik ser den såkalte «rekursive prosedyren» ut. Det er denne som skyver støtten oppover i konsernet. Prosedyren begynner når programmet sender en mengde (updateList) inn i prosedyren (linje 63). Til å begynne med består updateList av selskaper som ikke har noen datterselskaper. For hvert av selskapene som ligger i updateList legges eierselskapet i en ny mengde (newUpdateList, linje 82). Hvis det ikke finnes en eier, blir selskapet i updateList markert som morselskap i konsernet (linjer 78-79). Dersom selskapet i updateList har datterselskaper, noe som vil være tilfellet etter at prosedyren har kjørt første gang, blir støtten disse har mottatt skjøvet oppover. Det skjer ved at støtten blir lagt i variabelen allSupport, som tilhører selskapet i updateList (linjer 70-73). Alle dette selskapets indirekte datterselskaper blir lagt i variabelen allSubsidiaries (linjer 75-76). Nå tar newUpdateList over navnet updateList. Så lenge det finnes noe i denne lista, gjentas prosedyren med den nye updateList som argument (linjer 86-87).

Gjennom tre trinn ville støtten for konsernet i figur 1 blitt samlet:

1. Skriptet identifiserer datter A, BA og BB som selskaper som ikke eier et annet selskap. Disse blir så lagt inn i updateList og sendt som argument til updateSupport.
2. Nå identifiseres morselskapet og datter B som de neste selskapene som skal behandles. En updateList som inneholder datter B og morselskapet sendes som nytt argument til B. Morselskapets variabel allSupport settes til 25 millioner kroner, mens datter Bs variabel for all støtte B med døtre har mottatt, settes til 15 millioner kroner.
3. Nå står morselskapet for tur for andre gang, siden dette er morselskapet til Datter B som nettopp ble behandlet. For at støtten fra datter A ikke skal telles to ganger, gjøres hele operasjonen på nytt. Morselskapets variabel allSupport overskrives og settes lik summen av støtten morselskapet mottok og allSupport-variablene til de direkte datterselskapene: 40 millioner kroner i alt. Morselskapet har ikke noe eierselskap som sitter på minst 90 prosent av aksjene, så konsernet er nå ferdig behandlet og klart til å skrives ut.

Noen av konsernene var eid av kjente, norske milliardærfamilier, som Andresen, Wenaas, Varner og Stordalen. Ellers var det flere innslag av eksklusive hedge- og oppkjøpsfond uten offentlige lister over andelseiere. Også mer obskure eiere opptrådte på lista, deriblant de lokale myndighetene i Shanghai.

Økonomene Gisle James Natvik (BI) og Kjetil Storesletten (UiO) [rykket ut i Klassekampen dagen etter at kartleggingen sto på trykk](#).¹⁰ Her forklarte de hvordan de tolket våre funn.

– Kontantstøtta er en stor slegge som man forsøker å treffe markedet med. Det er et veldig dyrt og lite presist virkemiddel, sa Storesletten.

Natvik mente det var uheldig at så mye gikk til de store. Mens staten skal forsikre personinntekt, lever kapitaleiere av såkalt risikopremie. Det er risikoen de får betalt for, og da kan de ikke komme løpende til staten når det går galt, mente han.

– For et lite hotell på Vestlandet, så er kanskje ikke skillet mellom kapital- og personinntekt så skarpt. Det er noe som gjør at det ikke er så lett for dem å bruke kapitalmarkedene for å forsikre seg selv. For store bedrifter synes jeg det blir rimelig absurd at staten skal inn og tilby en forsikring fordi bedriften selv har valgt å ikke forsikre seg i kapitalmarkedene, sa Natvik.

6.4 STATS MINISTERENS PÅSTAND OM ARBEIDSPLASSE OG STØTTE

I etterkant av Klassekampens avsløringer, åpnet daværende statsminister Erna Solberg for å senke maks-taket for støtte per måned. Samtidig var det bred politisk enighet om at mer eller mindre betingelsesløse overføringer fra staten til selskapene var løsningen på krisa. [Da Solberg ble bedt om å kommentere Klassekampens funn, sa hun dette](#)¹¹:

– Det blir litt feil å sammenlikne den lille bedriften med to ansatte med et konsern som kanskje har seks, sju eller åtte tusen ansatte. Du kunne ha valgt å gjøre det på en annen måte og spørre hvor mye de får per person de egentlig sysselsetter. Da hadde du kanskje fått et annet bilde.

Det var vi allerede i gang med å finne ut av. En av ordningens begrunnelser var nettopp at den skulle bevare arbeidsplasser. Dermed var det ikke urimelig å se på antall ansatte opp mot mottatt støtte.

Vi satte igang med å undersøkt statsministerens påstand. Basert på vår mistanke om at kapitalintensive virksomheter kom best ut av ordningen, hadde vi allerede begynt å modifisere skriptet fra den første kartleggingen. Alle selskapsobjektene fikk nå en variabel som het «ansatte». Tallene på antall ansatte i hvert selskap hentet vi fra enhetsregisteret, og disse ble lest direkte inn i skriptet. Etter at konsernene var rekonstruert og støttekrone var tildelt de selskapene de skulle, regnet programmet sammen antall ansatte i alle selskapene som inngikk i hvert konsern.

Før vi satte i gang med å endre programmet, drøftet vi ulike måter å løse utregningen på. Skulle vi justere for noe? Etter samtaler med økonomer, kom vi til at lettfattelighet var et viktig mål. Hadde vi for eksempel justert for antall måneder med støtte, ville vi avskåret kritikk som gikk på at ordningen varte for lenge.

¹⁰ Slegga er for kort (Klassekampen, 17. februar 2021)

¹¹ Klar for å stramme inn (Klassekampen, 18. februar 2021)

6.5 PROMILLEN SOM FIKK MEST

Vi holdt derfor i første omgang fast på planen om å regne ut antall ansatte per konsern og støttebeløp per ansatt. Resultatet av analysen viste at bildet slett ikke var annerledes. Det var tvert om forsterket. 99 prosent av støttemottakerne fikk i snitt 6941 kroner per ansatt. Prosenten som fikk mest i kroner, fikk mer enn tre ganger det beløpet, mens den promillen som fikk mest i kroner, fikk over seks ganger så mye per ansatt. De konsernene som fikk mest, fikk også mest per ansatt. Det var altså ikke hold i statsministerens påstand.

Også da vi justerte for antall måneder hvert konsern hadde fått støtte, fant vi at de som fikk mest i kroner fikk mest per ansatt. Måten konserner kunne bruke ordningen på, gjorde imidlertid at vi måtte ta noen metodiske valg da vi skulle regne om til måneder per ansatt. Fordi ulike deler av virksomheten også var i forskjellige selskaper, kunne de få kompensasjon selv om konsernet ikke ville oppfylt kravene dersom all driften lå i ett og samme selskap. Stordalens hotellkjede mottok for eksempel ikke støtte til morselskapet Strawberry Group i juli, men i stedet direkte til 17 hoteller. Omsetningsfallet var ikke stort nok på konsernnivå, men for noen av hotellene, organisert i egne selskaper, var fallet stort nok.

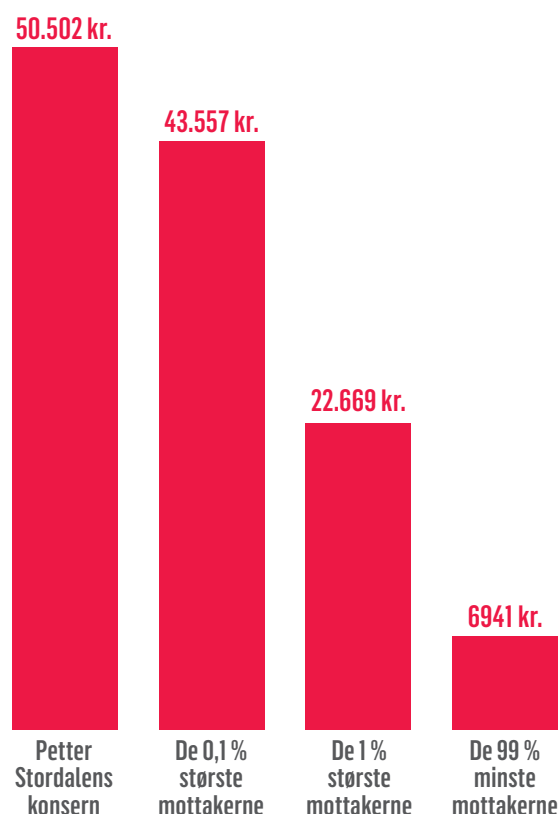
Dersom vi delte støtten utbetalt til disse hotellene på alle ansatte i konsernet, ville det bli misvisende. Vi ville havne i en situasjon der den månedlige støtten per ansatt ville bli redusert dersom et stort konsern fikk støtte for bare ett datterselskap én av månedene. Resultatet ville bli villedende dersom konsernernes mulighet til å søke for selskaper lengre ned i konsernstrukturen skapte et inntrykk av at de fikk mindre enn andre. I den grad støtten rimeligvis kunne tilskrives ansatte, måtte vi sørge for at den bare ble tilskrevet de ansatte i selskapet som faktisk mottok støtten og dette selskapets datterselskaper.

Vårt skript tok høyde for dette. Hvis et konsern har 10.000 ansatte og morselskapet har fått støtte i seks måneder, utgjør dette støtte for det vi valgte å kalle 60.000 «ansattmåneder». Én ansattmåned er altså støtte for én ansatt i én måned, mens to ansattmåneder kan være støtte for én ansatt i to måneder eller to ansatte i én måned. La oss i tillegg si at et selskap litt lenger nede i konsernstrukturen har 600 ansatte selv og at alle dette selskapets direkte og indirekte datterselskaper har 400 ansatte. Dette selskapet har fått støtte i én måned. Denne støtten kan da knyttes til 1000 ansatte, og konsernet har sammenlagt fått støtte for 61.000 ansattmåneder. Den totale støtten utbetalt til konsernet deles så på alle ansattmåneder, og dette gir et rettviseende bilde av hvor mye konsernene har fått i støtte per ansatt.

Funnene ble presentert i [en sak vinklet på Petter Stordalens hotellkjede](#)¹², hvor støtte per ansatt var på rett over 50.000 kroner. Gjennomsnittet for 99 prosent av bedriftene var rett under 7000 kroner.

SKEIVFORDELING

Hensikten med krisestøtta er å sikre arbeidsplasser. I praksis er det imidlertid ikke antall ansatte som avgjør hvor mye hvert selskap får. Det kommer fram når man deler støttebeløpet på antall ansatte i hvert selskap, som i denne grafen. Petter Stordalens konsern har for eksempel fått 50.502 kroner i krisestøtte per ansatt.

Figur 5: Grafikk fra Klassekampen 23. februar 2021

¹² Får sju ganger mer per ansatt (Klassekampen, 23. februar 2021)

6.6 REDDER KAPITALEN, IKKE ARBEIDSPLASSENE

Reaksjonene lot ikke vente på seg. Daværende opposisjonsleder Jonas Gahr Støre tok til orde for å avkorte støtten dramatisk og å stille strengere krav til bedriftene som mottok den. Økonomene utbroderte sin kritikk av hele modellen. Forsker Ole-Andreas Næss ved NHH mente den ikke var eget for å redde arbeidsplasser:

– Hvis du eier en bedrift og pengene blir sendt rett inn på bedriftens konto, kan du bruke de pengene på nøyaktig hva du vil. Du kan velge å bygge flere arbeidsplasser, eller du kan fjerne arbeidsplasser. De tingene henger ikke sammen i det hele tatt, sa han.

Kalle Moene ved UiO stilte seg bak hypotesen vi gikk inn i arbeidet med: Kompensasjonsordningen er støtte til kapital, ikke arbeidskraft.

– Hvis man ønsker å redde arbeidsplasser, og det var det som var poenget, så er det jo litt rart å subsidiere kapitalen. Da pleier en å gi støtte som står i forhold til hvor mange en bedrift sysselsetter, sa Moene.

Dagen saken sto på trykk, endte Stortinget med å [gi regjeringen fullmakt til å senke innslagspunktet for avkortning av støtte](#).¹³ Det er nok ikke urimelig å mene at dekningen av kompensasjonsordningen for næringslivet var dominert av Klassekampen på dette tidspunktet og at vi var premissleverandør for debatten på Stortinget. [Vi ble sitert flere ganger fra Stortingets talerstol](#)¹⁴, og den første kartleggingen var desuten sitert i [en av innstillingene til Stortinget](#)¹⁵.

Regjeringen benyttet seg av muligheten til å avkorte støtten, noe som reduserte de månedlige utbetalingene til de største konsernene med 5 millioner kroner. Det månedlige makstaket på støtte ble også senket fra 80 til 50 millioner kroner.

¹⁴ Stortingets spørretime 3. februar 2021 og debatt om stortingsinnstilling 233S, 2020-21 (23. februar 2021)

¹³ Innstilling til Stortinget 233S, 2020-2021, side 61

7: TREDJE FASE: FEST I FESTIVALEN

Da vi innledningsvis jobbet med sakene om utbyttefest i bedriftene som mottok støtte, hadde vi oppdagat flere kulturbedrifter. Håvard og Magnus tok derfor kontakt med Mari Brenna Vollan, journalist i kultur-redaksjonen. Vollan ledet også gruppas oppmerksomhet mot de særskilte støtteordningene for kulturlivet, som kom på toppen av næringsstøtten som til nå hadde vært gjenstand for våre undersøkelser. Hun bidro dessuten med verdifull innsikt i kulturbransjen og de kompliserte ordningene som var laget for den. Det resulterte i saker om utbytter i kino- og arrangørbransjen.

Vi fant at flere selskaper hadde [delt ut store utbytter rett etter at de mottok titalls millioner i støtte](#),¹⁶ og vi lagde en sak om festivalen Palmesus, som delte ut 2,4 millioner til eierne sine [for deretter å be staten om 35 millioner kroner i støtte](#).¹⁷ Disse sakene var basert på de bearbejdede dataene fra ordningene, og i tillegg leste vi regnskap og fikk innsyn i dokumenter fra Kulturrådet.

7.1 JAKTEN PÅ TO MILLIARDER KRONER

Men før vi lagde sakene om utbytte, satte vi oss fore å finne ut hvor kulturpengene hadde endt opp. Klassekampen var tidlig ute med å sette søkelyset på ordningene for kultur-Norge, og Vollan hadde gjort en kartlegging av kompensasjonsordningen for kulturlivet allerede i mai 2020¹⁸. Den var gjort gjennom undersøkelser av regnskap, samt innsyn i søknader til og vedtaksbrev fra kulturrådet. På det tidspunktet var 250 millioner kroner delt ut. Siden da hadde stimuleringsordningen blitt lansert, og det totale støttebeløpet til kulturbransjen hadde vokst til om lag to milliarder kroner. Vi ville undersøke hvordan det sto til nå, særlig siden kulturlivets kompensasjonsordning var langt rausere enn den for næringslivet. Aktørene kunne få kompensasjon inntil budsjettet resultat. Det var med andre ord mulig å gå med rekordoverskudd på statens regning.

Igen lagde vi modifiserte versjoner av skriptene, slik at de kunne håndtere stimulerings- og kompensasjonsordningene for kulturlivet i tillegg til kompensasjonsordningen for næringslivet. Til forskjell fra dataene fra Skatteetaten og Brønnøysundregistrene, var dataene fra Kulturrådet tilsynelatende ikke laget med tanke på masseprosessering av typen vi planla. Når man skal koble ulike datasett, er det en stor fordel å ha en unik «primærnøkkel» som opptrer i alle settene. Til nå hadde dette vært organisasjonsnummer, siden disse lett kan behandles slik at de blir ensartede på tvers av datasettene. Problemet var at ikke alle Kulturrådets datasett inkluderte organisasjonsnumre.

Vi så imidlertid at selskapsnavnene var skrevet konsekvent, og vi kunne dermed løse problemet ved å koble enhetsregisteret og Kulturrådets data på selskapsnavn. Vi fikk på den måten hente riktig organisasjonsnummer på alle selskapsnavnene. Slik kunne vi fortsette å støtte oss på organisasjonsnummer som primærnøkkel.

Rekonstrueringen av konsernene innen kultursektoren fungerte deretter som i tidligere versjoner, og vi kunne snart presentere de største mottakerne. Dataene ble dessuten kombinert med utbytteoversikten fra Brønnøysundregistrene ved hjelp av Pandas. Dette ble utgangspunktet for utbyttesakene.

¹⁶ Smeller til med utbytter (Klassekampen, 5. mars 2021)

¹⁷ Utbyttefest i kisetid (Klassekampen, 3. mars 2021)

¹⁸ Kinokjemper får mest (Klassekampen, 14. mai 2020)

7.2 FESTIVAL-FESTEN: STØTTE GA REKORDOVERSKUDD

Vi fant ut at de ti største mottakerne av kulturstøtte hadde mottatt en firedel av støtta som var delt ut. Dette var aktører som i all hovedsak tilhører det man kan kalle den kommersielle delen av kulturlivet. Her var kinokonserner og festivalarrangører overrepresentert. På listas andre plass var Scenekvelder, som produserer musikalforestillinger i Folketeateret. Da vi undersøkte hvordan det kunne ha seg at de endte med så mye penger, resulterte det i [en sak om to show til 28 millioner statlige kroner](#).¹⁹

Vi kunne også slå fast at festivalen Tons of Rocks rekordoverskudd på 33,8 millioner kroner var sikret av hele 36 millioner kroner i støtte.²⁰

Figur 6: Klassekampen 20. februar 2021

¹⁹To show til 28 millioner (Klassekampen, 17. februar 2021)

²⁰ Hit går kulturpengene (Klassekampen, 20. februar 2021)

8. KILDEKRITIKK – KAN VI STOLE PÅ TALLENE?

Kildene vi har brukt i dette prosjektet kan i hovedsak deles inn i tre kategorier:

- Datasett
- Fagøkonomer
- Politikere

Ved prosjektets oppstart besluttet vi at vi var avhengige av innspill fra fagøkonomer når vi skulle utarbeide hypoteser. Vi oppsøkte de sentrale fagmiljøene for å finne sparringspartnere. Underveis i prosjektet støttet vi oss på fem fagøkonomer, for å høre hvordan de stilte seg til våre antagelser og om det var interessante momenter vi kunne ha oversett. Noen av samtalene kom i forlengelsen av intervjuer vi gjorde før og mellom kartleggingene, andre var rene bakgrunnssamtaler. Fagøkonomene kom fra NHH, UiO og BI, og vi var bevisste på at vi skulle oppsøke ulike fagmiljøer. Slik sikret vi bredde i kildetilfanget. Det var viktig for oss at vurderingene vi hentet inn i så stor grad som mulig var uavhengige av hverandre. At økonomene for en gangs skyld var samstemte, gjorde oss trygge på at vi undersøkte forhold som trengte å bli belyst. Det gjorde oss også sikrere på at vi gikk inn i et krevende dataarbeid med et godt utgangspunkt.

Politikernes rolle i dette graveprosjektet var nokså tradisjonell. Men i tillegg til å respondere på det vi avdekket, var det tilfeller der vi kunne ettergå påstander fra politikere ved hjelp av vårt datasett – som i tilfellet med Erna Solbergs uttalelse om arbeidsplasser. Hele kompensasjonsordningen var også et politisk håndverk vi undersøkte: Grunnlaget for den svært kostbare krisepakken, var blant annet et politisk mål om å redde arbeidsplasser.

Den tredje kategorien kilde, datamaterialet, var prosjektets kjerne. Kildekritikk når man jobber med data kan være en vanskelig øvelse. Alle datasett kan inneholde feil, og det vil ikke alltid være praktisk mulig å avdekke dem.

Dataene vi baserte våre analyser på, var hentet fra offentlige myndigheter. Vi var prisgitt at disse var korrekte. Selv om ingen på dette tidspunktet hadde gjort en så omfattende kartlegging som oss, var det allerede laget en del journalistikk på kompensasjonsordningen. Dekningen ga ingen indikasjoner på at dataene skulle være mangelfulle. Dette var også på et så tidlig tidspunkt at frivillig tilbakebetaling av støtte ikke var utbredt. Vi vurderte det derfor som forsvarlig å starte et større prosjekt basert på rådata fra Skatteetaten og Brønnøysundregistrene.

I selve analysen innså vi at det var flere mulige sårbarheter, særlig siden det var mange og kompliserte operasjoner som ble gjennomført. Å kjøre programmet verbose, altså med kontinuerlige utskrifter til terminal, gir en viss mulighet for å fange opp feil underveis – noe vi som vist tidligere også gjorde. Samtidig vil det ikke være praktisk mulig for én person å følge med på rekonstruksjonen av mer enn ett, kanskje to konserner av gangen. Dersom et konserns oppbygning skilte seg vesentlig fra oppbygningen til akkurat dem vi fulgte med på, kunne det være en kilde til feil som vi ikke ville klare å fange opp på denne måten.

I tillegg til å følge med på utskriftene, identifiserte vi ulike feil som kunne medføre at resultatene ikke var korrekte. En vanlig tommelfinger innen programmering, er at det vil være mellom 15 og 50 bugs, eller feil, per 1000 linjer kode. Dette dreier seg rett og slett om at programmereren taster eller tenker galt. Vi måtte finne ut om programmet inneholdt bugs som påvirket analysen.

Før vi i det hele tatt skrev de store skriptene, forsikret vi oss om at den totale støtten for hvert enkelt selskap var korrekt.

Vi så etter feil på to måter: Vi tok stikkprøver, og der det var mulig prøvde vi å gjøre operasjonen på en annen maskinell måte enn den som var brukt i hovedskriptet.

Vi gjorde en innledende verifisering av støttetallene på selskapsnivå. I tillegg til at vi brukte såkalte «for-løkker» for å gjøre utregningene, benyttet vi oss av Pandas for å se om vi fikk samme resultat. For-løkker utfører en bestemt operasjon på hvert element i en liste (eller annen databeholder). I dette tilfellet var hvert element i lista en tildeling av støtte.

At resultatene stemte overens med hverandre, sjekket vi ved å sortere de to utskriftene på samme måte og legge resultatene fra hver metode i kolonner ved siden av hverandre. Vi trakk så den ene kolonnen fra den andre. Hvis differansen er null for alle radene, er resultatene helt like. Resultatene stemte overens, og vi tok stikkprøver for å være sikre.

Etter at skriptene hadde kjørt, identifiserte vi fem mulige feilkilder som kunne tenkes å påvirke resultatene våre:

1. Konsernene kunne mangle datterselskaper
2. Konsernene kunne inkludere «uekte» døtre, altså selskaper som ikke hører til konsernet
3. Feil støttebeløp kunne vært hentet fra mor
4. Feil støttebeløp kunne vært hentet fra datter
5. Støtten kunne vært regnet sammen feil

Feilkilder 1 og 2 sjekket vi effektivt ved å undersøke listene over datterselskaper for de største støttemotakerne, som var inkludert i utskriften, og sammenligne dem med det som faktisk sto oppført i aksjonærregisteret.

Feilkilder 3, 4 og 5 er ulike feilkilder, siden det er forskjell på å hente gal input og å behandle korrekt input feil. De vil likevel ha samme konsekvens, og vi kunne derfor sjekke dem samtidig. Skriptet regnet sammen støtte på konsernnivå ved å «skyve» støtten oppover i konsernet, steg for steg. På samme tid lagde den også en komplett liste over alle datterselskapene. Disse listene hadde vi allerede verifisert. Siden det som faktisk befant seg i disse listene var referanser til selskapsobjekter, som blant annet holdt styr på hvor mye støtte dette bestemte selskapet hadde fått, kunne vi gjøre en innledende sjekk av skriptet ved å regne støtte på konsernnivå med utgangspunkt i lista over datterselskaper. Da de to metodene kom fram til samme resultat, gjorde vi en manuell verifisering. Den besto i å regne sammen støtte for de største konsernene og å sjekke om det stemte overens med resultatene fra skriptet.

Da vi senere skulle regne støtte per ansatt og ansattmåned, måtte vi sjekke enda en mulig feilkilde. Vi kunne i et eller annet ledd ha operert med feil antall ansatte og feil antall støttemåneder. Dette undersøkte vi med manuell utregning for de største konsernene. Vi hentet tall på antall ansatte direkte fra enhetsregisteret, og vi sjekket antall støttemåneder direkte i rådataene fra innsynsordningene.

Alle skriptene ble i tillegg kontrollert ved hjelp av metoder fra datavitenskap. Hensikten var å finne ut om vi hadde en såkalt [ren funksjon](#)²¹, der lik inndata alltid gir samme utdata. Dette gjorde vi ved å lage manipulererte testdatasett, hvor vi allerede visste hva vi ville få ut av skriptet dersom det fungerte som det skulle. Vi kjørte også skriptet på en ny kjerne, som kort forklart er en del av programvaren som kjører skriptet.

²¹ Wikipedia: Pure function

9. ETTERSPILL OG KONSEKVENSER

I sum sporet vi opp om lag ti milliarder offentlige kroner. Vi avdekket at 29 prosent av pengene fra kompensasjonsordningen fra næringslivet gikk til under 0,1 prosent av mottakerne, at store deler av støtta tilfalt rike kapitaleiere og at langt fra alle eiere lytter til vennlige oppfordringer til moderasjon i krisetid.

Etter at våre saker var publisert, ble taket for månedlig koronastøtte senket fra 80 til 50 millioner. Innslagspunktet for 50 prosent avkortning av støtte ble senket fra 30 til 20 millioner kroner i måneden. Senere har det kommet ytterligere innstramminger. Bedrifter som søker om støtte for september og oktober 2021, får støtten avkortet med 50 prosent allerede fra 5 millioner kroner. Ingen får mer enn 10 millioner kroner per måned.

Klassekampen har også i etterkant av prosjektet ligget tett på tematikken og fortsatt å skrive om kompensasjonsordningen. Også flere andre medier har dekket saken. E24 har hatt mange gode datadrevne saker om utbytte fra støttemottakere. Mange av sakene kom senere enn Klassekampens, og hadde fordelen av å kunne presentere utbyttetall fra koronaåret 2020.

Også kulturordningene ble endret etter våre artikler. Den første nye ordningen etter våre saker ble fastsatt i slutten av mai 2021. Nå var det ikke lenger mulig at kompensasjonen resulterte i overskudd. Unntaket var enkeltpersonforetak og ansvarlige selskaper (ANS/DA), som fikk lov til å ha et overskudd før skatt på 108.242 kroner per kvartal.

Prosjektet var et nybrottsarbeid for redaksjonen, som tidligere har jobbet lite med datajournalistikk. Metodikken fra dette løpet har allerede blitt brukt i mindre prosjekter siden. Håvard jobber i dag i Klassekampens gravegruppe, som ble opprettet i august 2021, hvor han har ansvar for databehandlingen.

Figur 7: Magnus Lysberg og Håvard Yttredal.

ARTIKLENE

Alle artikler som er publisert i serien ligger samlet her:

<https://klassekampen.no/samling/krisestotte>

2.2.2021: **Stakk av med skatten**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-02-02/stakk-av-med-skatten>

3.2.2021: **Fikk 260 mill. av staten**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-02-03/fikk-260-mill-av-staten>

4.2.2021: **Raser mot koronautbytte**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-02-04/raser-mot-korona-utbytte>

10.2.2021: **Tappet kriserammet selskap**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-02-10/tappet-kriserammet-selskap>

16.2.2021: **Her havner krise-milliardene**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-02-16/her-havner-krise-milliardene>

17.2.2021: **To show til 28 millioner**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-02-17/to-show-til-28-milljoner>

17.2.2021: **Slegga er for stor**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-02-17/slegga-er-for-stor>

18.2.2021: **Klar for å stramme inn**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-02-18/klar-for-a-stramme-inn>

18.2.2021: **Krisestøtte ga rekordår**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-02-18/krisestotte-ga-rekordar>

20.2.2021: **Hit går kulturpengene**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-02-20/hit-gar-kulturpengene>

23.2.2021: **Får sju ganger mer per ansatt**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-02-23/far-sju-ganger-mer-per-ansatt>

24.2.2021: **Taus om støttetak**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-02-24/taus-om-stottetak>

24.2.2021: **Strammer inn støtta**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-02-24/taus-om-stottetak>

3.3.2021: **Utbyttefest i krisetid**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-03-03/utbyttefest-i-krisetid>

5.3.2021: **Smeller til med utbytter**

<https://klassekampen.no/utgave/2021-03-05/smeller-til-med-utbytter>